

030317-2

Z toho, co bylo řečeno, jasně vyplývá, že musíme pečlivě rozlišovat „vyjevování pravdy“ a „vyjevování problému pravdy“. V čem spočívá onen rozdíl? Pravda se vyjevuje vždy za konkrétních okolností, v konkrétní situaci a konkrétnímu člověku. Ty okolnosti a ta situace i ten člověk mohou vyjevování pravdy prostředkovat, mohou mu napomáhat, ale také je ztěžovat a dokonce znemožňovat. Nikdy ovšem nemohou vyjevování pravdy zcela znemožnit, právě tak jako je nikdy nemohou prostředkovat bez chyb a omylů. To ostatně věděl už Aristotelés, když prohlásil, že „vzkoumati pravdu jest jednak nesnadné, jednak snadné“, protože „nikdo jí nemůže úplně dosíci, ani se jí zcela chybiti“ (Met. α 993b). To však znamená, že pravda se vyjevuje, i když ten, komu se vyjevuje, o ní samé nic neví, tedy když si vůbec problému pravdy není vědom, a zejména když si ten problém před sebe záměrně nestaví. Problém totiž není nic daného, co bychom si moli jen uvědomit (nebo neuvědomit); problém musíme ustavit, tj. někdo jej musí ustavit, dát mu tvar, vyslovit jej, vyložit, v čem spočívá – a ti druzí pak jsou schopni mu porozumět. Ale porozumět takovému problému, který někdo jiný ustavil a vyslovil, vyložil, je nutno tak, že se sami staneme jakoby svědky toho problému. Nejde o to, abychom svědčili o to, co kdo jiný o tom problému řekl nebo jak mu někdo jiný rozuměl, ale musíme mu především nějak porozumět sami. I když někdo jiný nám může ukázat, jak lépe tomu problému porozumět, jak lépe jej nechat vyvstat a vyjevit se v pravější podobě, jsme to v první řadě vždycky my, kdo něco chápe nebo nechápe, kdo něčemu porozumí nebo neporozumí, a toto naše pochopení a naše porozumění pak můžeme upravovat a opravovat, prohlubovat a systematicky domýšlet za pomoci jiných myslitelů, ale nemáme-li se nechat jen „přemluvit“ a jejich výroky nakonec jen recitovat, tj. jen zopakovat, musíme se sami stát svědky toho svého pochopení a porozumění, kteří se už nemusí na žádnou autoritu odvolávat (leďa se přiznat k nějaké zvláště zdařilé formulaci a citovat potom i jejího autora). Důležité jest, že v žádném případě neexistuje žádný způsob, jak zkontrolovat, zda jsme myšlenku někoho druhého správně porozuměli, kromě toho, že tu myšlenku vyslovíme, řekneme „po svém“, tedy jinak. Kdybychom ji vyslovil stejně, nikdo by nemohl zkontrolovat, zda jsme tomu, co říkáme, opravdu porozuměli.

(Písek, 030317-2.)